

Økologisk formeringsmateriale

På oppdrag fra Mattilsynet har NORSØK og NIBIO kartlagt status for bruk av formeringsmateriale i økologisk landbruk i Norge og utredet muligheter og flaskehals for å øke tilbudet og oppnå full dekning av økologisk formeringsmateriale innen 2037.

STRENGERE KRAV I NY EU-FORORDNING

Det er et mål at formeringsmateriale som brukes i økologisk landbruk skal være økologisk framstilt. For å oppfylle dette vil det i EU-forordningen om økologisk landbruk bli forbud mot bruk av konvensjonelt formeringsmateriale i økologisk produksjon fra 2037. Den nye forordningen vil tre i kraft i EU fra 2022, og vil i etterkant også bli implementert i norsk regelverk.

FOR LITE ØKOLOGISK FORMERINGSMATERIALE

Oversikt over tilgjengelig økologisk formeringsmateriale finnes på databasen Økofrø. Nåværende tilbud dekker imidlertid ikke behovet. Tilbudet varierer for ulike kulturer. For potet tilbys det ikke økologisk formeringsmateriale. Det er ingen registrert produksjon av økologisk formeringsmateriale for frukt og bær i Norge, men det blir importert økologiske jordbærplanter. For grønnsaker er status at tilbudet varierer mellom ulike arter. Alt frø til økologisk dyrking i veksthus blir importert. Løsningen for mange økologiske dyrkere er derfor å søke om tillatelse for bruk av konvensjonelt formeringsmateriale.

SÅRBART MED IMPORT

Formeringsmateriale kan komme fra nasjonal produksjon eller ved import. Nasjonal produksjon er vanskelig bla. på grunn av et svært begrenset marked som kan ha relativt store svingninger i etterspørsel fra år til år. Å satse på import er sårbart, ikke minst på grunn av et økende

marked for økologisk formeringsmateriale i EU-landene. Etterspørselen vil øke på grunn av kravene i den nye EU-forordningen, men også ut fra at EU har et mål om at 25 % av jordbruksarealet skal være økologisk innen 2030. Utenlandsk sortsmateriale kan være mindre egnet til bruk under ulike norske vekstforhold. Import krever også et strengt plantesaniert regelverk.

NORSK PRODUKSJON AV ØKOLOGISK FORMERINGSMATERIALE

Nasjonalt arbeides det med foredling og produksjon av formeringsmateriale i min-

dre skala innen en del kulturer. En del av dette foregår innenfor rammene for økologisk landbruk. Bakgrunnen for dette arbeidet er blant annet ønsker om å bevare og bruke gamle sorter og arter, størst mulig genetisk mangfold, vektlegging av andre egenskaper ved formeringsmaterialet osv. Viktige stikkord her er bla. bruk av lokale sorter, heterogent formeringsmateriale og åpenpollinerte sorter framfor hybridsorter.

NASJONAL PLAN FOR Å OPPNÅ 100 % DEKNING?

Utredningsarbeidet har blitt lagt fram for Regelverksutvalget for økologisk produksjon og omsetning av økologiske produkter (RVU). Det ble lagt fram forslag til strategier og tiltak for å nå målet om 100 % økologisk formeringsmateriale til økologisk dyrking innen 2037. Dette kan omfatte forsknings- og utviklingsarbeid, informasjon til aktuelle aktører, formidling og rådgivning til produsenter av formeringsmateriale. Tiltrettelegging for økt norsk produksjon fra det offentlige i form av tilskuddsordninger kan også være aktuelt, likeledes oppnevning av ulike utvalg som skal arbeide for å løse flaskehalsene for et bedre tilbud. Aktører fra hele verdikjeden bør delta i disse utvalgene, som bør være inndelt etter vekst, f.eks. frukt og bær, grønnsaker og potet. For å sikre framdrift og gjennomføring kan det være fornuftig å samle alle tiltakene i en nasjonal plan.

Serikstad, G.L., S. Friis Pedersen & R.B. Frøseth 2021. Formeringsmateriale til norsk økologisk landbruk – status og muligheter. NORSØK Rapport nr 1, 2021. ■